

Ikona sv. Jozefa

Ikona zobrazuje sv. Jozefa ako osobu, ktorá vyžaruje pokoj, šľachetnosť, vzbudzuje dôveru i spravodlivosť, vedť Sväté Písmo ho označuje ako „spravodlivého človeka“. A práve tomuto človeku zveril Boh svoje najvzácnejšie Poklady – Ježiša a Máriu. „Spravodlivosť“ sv. Jozefa je výnimočným spôsobom Božím vyžarovaním. Jeho otcovstvo je odleskom Božieho otcovstva a podobne ako to Božie má všeobecný dosah. V dnešných časoch tú istú nežnosť, akú prejavoval Ježišovi a Márii, môže pocítiť každý, kto sa k nemu s dôverou obracia. Práve modlitba plná viery spôsobuje, že sv. Jozef, človek viery, prichádza skutočne tam, kde ho vzývajú.

Postava sv. Jozefa na ikone je vkomponovaná do krajiny Islandu – otvorený priestor, ktorý pripomína oblasť, v ktorej leží naše mesto- Hafnarfjöður. Sv. Jozef stojí práve na mieste, na ktorom je postavený náš kláštor, na mieste, kde ho uctievame, milujeme a vzývame vo všetkých potrebách, a teda kde je skutočne prítomný. Tu a teraz sa medzi nami sprítomňuje tajomstvo Nazareta a sv. Jozef je trvalým obyvateľom nášho kláštora.

Jeho dobročinná starostlivosť zahŕňa rovnako i celý Island – na ikone je symbolicky predstavený obklopujúcou krajinou – pretože je tiež včlenený do našich modlitieb. Symbolom tejto modlitby je oranžovo – „zlatý“ lesk, ktorý osvetluje každý detail. Použitá oranžová, ktorá v ikone symbolizuje duchovné očistenie, oheň, horúcu lásku, chce všetko rozpaľovať, dokonca i dodriapané skaly pohoria Esja, týčiace sa na horizonte.

Napriek tomu, že islandská zem sú skaly a láva, tu ju presycuje zelená farba. Robí dojem úrodnej doliny – ako kraj Gesen, ktorý dostal do vlastníctva biblický – egyptský Jozef a jeho rodina (Gn 47,6). Má to duchovný význam: takoto úrodnou dolinou sa stáva každé miesto preniknuté prítomnosťou Ducha Svätého. Zelená je v ikonografii jeho farbou a taktiež symbolom večného života, farbou nádeje, duchovnej obrody a rozkvetu. O tieto dary prosíme pre túto zem na príhovor sv. Jozefa – nech sa celá stane príbytkom milým Ježišovi. Sv. Jozef z ikony sa celý obracia k Ježišovi. Jeho postava, jemné gesto objímajúcej dlane – akoby podopierajúcej Diet'a Ježiša – vyjadruje úplné prijatie úlohy adoptívneho otca. Ježiš, zobrazený na ikone ako Diet'a a pritulený k sv. Jozefovi, symbolicky vyjadruje poddajnosť Otcovej vôle až po smrť z lásky, ked' ako Osoba Najsvätejšej Trojice, poddaný sv. Jozefovi, zostáva celý poddaný Otcovi, úplne zaangažovaný do diela vykúpenia. Jeho odev planie červeňou krvi, červeňou nekonečného milosrdstva. Tú istú farbu má aj šatka okolo hlavy sv. Jozefa, ktorý sa tohto tajomstva dotýkal, aj ked' len v tme viery.

Vrecúško na prsiach sv. Jozefa je také isté ako to naše v chóre, do ktorého vkladáme prosby o modlitby zverované sv. Jozefovi. Chvíľa, v ktorej malý Ježiš vyťahuje obrázok nášho kláštora a sv. Jozef Mu bez slov a v hlbokej jednote sŕdc predstavuje túto prosbu, sa stáva neustálou, pretože „vrecúško nášho života“ (1Sam 25, 29) má sv. Jozef vždy na srdci a Ježiš pred očami. Na vrecúšku je latinský nápis: „*Ite ad Joseph*“ – „*Chod'te k Jozefovi*“. Tieto slová povedal faraón ludu, ktorí sa domáhali chleba v čase hladu v Egypte (Gn 41, 55). Egyptský Jozef, nepochybne výnimočná postava, bol iba obrazom sv. Jozefa. O kol'ko väčšia je dôstojnosť nášho Patróna. Celý Karmel je presiaknutý vierou v jeho výnimočné orodovníctvo. Podľa príkladu našej Matky sv. Terézie od Ježiša s dôverou „ideme k Jozefovi“, zverujeme mu náš kláštor, všetkých jeho obyvateľov i celú túto krajinu.

Saty sv. Jozefa majú farbu svetlého purpuru. V dávnych časoch bol purpur znakom krásy, zámožnosti, symbolom vlády a dôstojnosti. Bol vyhradený výlučne kráľom, členom kráľovských rodín a najvyšších osobností. V ikonografii je purpur, ako farba kráľa a vládca, symbolom Boha. Purpur Jozefových šiat je intenzívne rozjasnený a symbolizuje zaodete sa Kristom, akoby prežiarenie Ním. To Ježiš predstavuje celé bohatstvo Jozefa. Zároveň tu, v jednoduchosti a chudobe Nazareta, môže vojsť človek poza purpurovú oponu „Svätého Svätých“ (Ex 26, 31), kam v Starom zákone mohol vojsť iba veľkňaz odetý do purpuru (Ex 28, 31). Stvorenie sa konečne môže dotknúť svojho Boha, pretože On sa stal „Bohom s nami“ (Mt 1, 23).

Existuje ďalší aspekt tejto farby: nezvyčajné odtiene Severného neba – od fialovej až po jemnú ľaliovú, ktoré sú tiež vkomponované do odtieňov hôr, či snehu – tak často prítomných v islandskej scenérii. Toto je ďalší symbol prítomnosti sv. Jozefa na tomto polárnom ostrove.

Vrchným odevom sv. Jozefa je jednoduchá zásterá hnedej farby. Hnedá farba predstavuje zem, hmotu, zriekanie sa a chudobu. S nimi bol späť život sv. Jozefa, človeka ťažkej práce, úplne odovzdaného starostlivosti o zabezpečenie rodiny. Chlieb, ktorý sv. Jozef požíva, je obrazom hlbokého spoločenstva, ktoré tvoril s Ježišom. Ním, ako Eucharistiu, sa Jozef deň čo deň sýtil, hoci bol živiteľom toho, ktorý mu dal život – ikona je teda plná paradoxov tak, ako bol plný paradoxov jeho život, život svedka paradoxa poníženia sa Boha.

Významná je diskrétna prítomnosť Božej Matky. Ľalie lemujúce okraj Jozefových šiat upozorňujú na snúbenecú lásku, ktorá ho spája s Máriou. Taký istý motív sa nachádza aj na šatách Ježiša, ktorý je Prameňom lásky a čistoty a zároveň „požehnaným plodom Máriinhho života“. Ľalie sa nám spontánne spájajú so šatami z ikony Matky Božej Čenstochovskej. Ona je spolu so sv. Jozefom patrónkou nášho kláštora. Saty sú v Biblii symbolom osoby, a tak Mária je tu akoby vyrytá v srdciach Ježiša a Jozefa.

Všimnime si, že zásterá sv. Jozefa farbou a strihom pripomína karmelitánsky škapuliár. V dávnych časoch táto zásterá slúžila ako ochrana habitu pri práci. Vízia sv. Šimona Stocka o sv. škapuliari (13. stor.) urobila zo škapuliara znak ochrany Božej Matky nad celým karmelitánskym rádom. Neskôr sa škapuliarska úcta rozšírila na celú Cirkev. Nosiť škapuliár znamená vnútorné sa odovzdať a zasvätiť sa Nepoškvrnenej Panne. Čažko by sme mohli nájsť osobu viac oddanú Márii ako sv. Jozef. To, že je odetý do škapuliara, vyjadruje jeho podobnosť s Máriou v spôsobe myslenia

a konania. Pri pohľade na ikonu máme pocit, že Božia Matka tu bola len pred chvíľou a možno tu stále ešte stojí, hoci neviditeľná, a láskyplným pohľadom hľadí na Ježiša a Jozefa. Vlastne jej dlaň vyšila ten jemný ornament na oboch šatách. Jej dlaň uložila na stolárskom stole obrus a jedlo – chlieb – akoby samotného Ježiša, ktorého dala svetu, a tiež zrelé granátové jablká, ktoré nám pripomínajú slová z Piesne Piesní: „*Všakovaké znamenité ovocie, čerstvé aj sušené, ja pre teba som odložila, milý môj.*“ (Pies 7, 14). Granátové jablko bolo vždy symbolom kráľovskej moci. Kvôli množstvu semien, ktoré obsahuje, predstavovalo aj hojnlosť a plnosť života. Vyzvedači, ktorých poslal Mojžiš do Kanaánu, okrem iného odtiaľ priniesli aj granátové jablká, ako znak bohatstva a plodnosti tejto krajiny (Nm 13, 23). Autor Piesne Piesní ku granátovému jablku prirovnáva krásu snúbenice: „*Tvoje lica sú sťaby krížalky granátového jablka za tvojím závojom*“ (Pies 4, 3). V kresťanstve je zase symbolom večného života. Nakoniec, keď sa odvoláme na karmelitánsku spiritualitu, sv. Ján od Kríža vidí v plodoch granátovníka tajomstvá Krista a súdy Božej múdrosti. Ten, kto pije jeho šťavu, opája sa rozkošou Božej lásky. (DP 37, 7) Všetky tieto symboly dokonalým spôsobom vyjadrujú plnosť vnútorného života sv. Jozefa, ale tiež i jeho nevýslovnú dôstojnosť: „*Ustanovil ho za pána svojho domu a za správcu všetkého svojho majetku.*“ (Liturgia hodín o sv. Jozefovi).

Z ikony vystupuje obraz sv. Rodiny ako dokonalého spoločenstva: každý dáva v plnosti svoj jedinečný, neopakovateľný dar, netúži byť ničím iným, ako nástrojom v Božích rukách. Tento zázrak odrážajúci jednotu Trojice symbolizuje i ľalia vychádzajúca z kúska zeme, ktorý má tvar srdca – ako „koreň z vyschnutej zeme“ (Iz 53, 2). Medzi ľaliu je vpletený pšeničný klas. Je to tiež alúzia na už spomenutú symboliku Jozefa z Egypta, ktorý zabezpečil chlieb všetkým, ktorí ho potrebovali (Gn 41, 57). Sám Ježiš sa stal chlebom a sv. Jozef nám ho uchoval. V najjednoduchšom živote zožal stonásobnú úrodu (Lk 8, 8). Plán lásky bol vyplnený do konca, ako plný klas. Dláždená cesta symbolizuje našu každodennú prácu. Konáme ju pod pohľadom sv. Jozefa a jemu zverujeme tento nás nepatrny vklad pre budovanie Božieho kráľovstva.

Studňa pripomína Jakubovu studňu. Jakub bol otcom veľkej rodiny a „pil z nej on sám i jeho synovia“ (Jn 4, 12). Pri studni je vedro na naberanie vody, ved' pod ochranou sv. Jozefa nikdy nebude chýbať voda života tým, ktorí ju úprimne hľadajú. Studňa tiež symbolizuje hľbku bolestných skúseností. Môžeme povedať, že sv. Jozef, podobne ako Jozef z Egypta, bol hodený do studne utrpenia (Gn 37, 24). Tým, ktorí dovolili Bohu, aby vyhľbil v nich hľbku ducha, ide hľbka poznania a viery vždy v páre s hľbkou kríža. Sv. Jozef, človek viery a vernosti, prešiel cez prieťast skúšky adekvátnej veľkosti zjednotenia s Ježišom. Teraz, keď ho v Cirkvi vzývame ako patróna vnútorného života, pomáha nám na cestách hľadania Pravdy, kde neraz musíme zakúsiť temnosť a bolest.

Jednoduché kamenné stupne schodov symbolizujú strmú cestu, ktorá vedie do Božieho Kráľovstva. Vidíme osiem kameňov – ako osem blahoslavenstiev.

V diaľke vidieť jazero, ktoré svojím vzhľadom pripomína fjord, aký vidíme z našich okien. Na brehu je loď, ktorá hovorí o zanechaní vlastnej lode a nasledovaní Ježiša (Mk 1, 16-20). Otvorené vody pripomínajú jeho evanjeliové výzvy: že bezpečnejšie je dôverovať mu, napriek rozbúreným vlnám (Mk 4, 39), že On pozýva riskovať a zatiahnuť na hlbšinu, aby sme sa mohli tešiť z bohatého úlovku (Lk 5, 4-7). Túto hojnlosť môžeme zakúsiť v spoločenstve, keď sa človek podľa príkladu sv. Jozefa pohrúži tu a teraz do hlbín každodenného života. Práve vtedy zakúša tú zlato-teplú atmosféru domáceho ohniska, ktorého Lampou je Baránok (Zjv 21, 23), a môže ako pokojná hladina jazera, ktorá je tiež obrazom kontemplácie, odrážať Božie skutočnosti zjavujúce sa v obyčajnom živote. Dejiny nášho kláštora na Islande sú teda vpísané do ikony sv. Jozefa, nášho patróna. Keď čítame túto ikonu ako knihu, a to v zjavných metaforách, ako aj iba nám známych podrobnostiach, d'akujeme sv. Jozefovi za neustálu starostlivosť a opakujeme so sv. Matkou Teréziou od Ježiša: „*Vybraла som si za patróna a orodovníka slávneho sv. Jozefa (...) Nepamätam si, že by som ho kedykoľvek prosila o nejakú vec a on by mi to nedal. (...) Ak mi niekto neverí, nech skúsi a sám sa presvedčí, aké je dobré a užitočné poručať sa mi a uctievať ho.*“

Ikona sv. Jozefa

Napísaná v roku 2009 v Karmeli Nepoškvrnenej Pani z Jasnej Hory a sv. Jozefa na Islande